

**Vereniging Vrienden van Vlietland, Vogelwerkgroep Vlietland,
Werkgroep Milieubeheer Leiden, Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart,
Recreatiecentrum Vlietland B.V.**

(organisaties die zitting hadden in de Klankbordgroep Herinrichting Meeslouwerplas)

p.a. Oostvlietweg 48, 2266 GN Leidschendam.

+

Vereniging tot behoud van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten

Leidschendam-Voorburg/Voorschoten, maandag 8 februari 2021.

Provinciale Staten van Zuid-Holland en
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
Postbus 90602, 2509 LP Den Haag.

Betreft: de brief van GS aan onze organisaties d.d. ; Onderwerp: *“Reactie op verzoek om onafhankelijk onderzoek”*; kenmerk: PZH-2021-765047303 DOS-2007-0007332

Geachte colleges!

Een dezer dagen ontvingen wij een brief van Gedeputeerde Staten (GS), waarin zij ons mededeelden dat zij hebben besloten geen onderzoek te laten doen naar de kwaliteit van de bodem van de Meeslouwerplas, omdat *“de betrokken deskundigen van Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland aangeven geen reden te hebben om te twijfelen aan de kwaliteit van de waterbodem in de Meeslouwerplas”*.

Een zorgelijk besluit

Dit is een beslissing die ons om een aantal redenen met grote zorg vervult:

- niet alleen vanwege **de voorgeschiedenis**, waaruit blijkt dat GS verschillende pogingen hebben ondernomen om het onderzoek **wel** te laten uitvoeren,
- maar ook omdat **de argumenten**, die GS nu in hun brief aanvoeren om het onderzoek nu ineens **niet** meer te laten uitvoeren, onjuist zijn.

Op beide aspecten gaan wij hieronder in.

De beslissing is ook zorgelijk, omdat GS zichzelf en u daarmee een onafhankelijke toetsingsbasis ontnemen voor de beoordeling van de rapportage die BAM moet maken. Daarbij gaat het om een rapportage, die het voor vergunningverlener (en bevoegd gezag) Rijnland en opdrachtgever (en eigenaar van de Meeslouwerplas) Provincie Zuid-Holland mogelijk moet maken te *“beoordelen of de BAM heeft voldaan aan de gestelde voorwaarden en de Meeslouwerplas op deze manier geaccepteerd kan worden”*.

Hieronder gaan wij eerst in op **de voorgeschiedenis** en daarna op **de argumenten** in de brief van GS om het onderzoek niet te laten uitvoeren.

De voorgeschiedenis

- a. GS vonden het (blijkens hun brief aan PS van 7 januari 2020) begin vorig jaar al wenselijk, dat er *“aanvullend/verdiepend extern onderzoek”* zou komen om te kunnen beoordelen *“of met de huidige geplande verondiepingsactiviteiten de kwaliteit van de plas in voldoende mate is gegarandeerd, inclusief het afwerken van de bodem met een laag van voldoende kwaliteit”*.
- b. In dezelfde brief werden *“sommige aspecten van de verondiepingsactiviteiten (...) nog onduidelijk”* genoemd, zoals bijvoorbeeld *“de mogelijke gevolgen voor de kwaliteit van bodem en water”*.
- c. Dat leidde in dezelfde maand (op 31 januari 2020) tot het verzoek van de voorzitter van de Statencommissie Klimaat, Natuur en Milieu aan de directeur van de Randstedelijke Rekenkamer *“tot onderzoek naar het dossier over de waterkwaliteit van de Meeslouwerplas”*.
- d. In ambtelijk overleg heeft de Randstedelijke Rekenkamer de provincie meteen laten weten (en formeel ook in september 2020), dat ze *“zichzelf niet (ziet) als aangewezen organisatie om ecologische onderzoeken uit te voeren. Dit is meer voorbehouden aan daarin gespecialiseerde, ecologische bureaus”*.
- e. Een maand later schrijven GS aan PS (in hun brief van 27 oktober 2020), dat ze aandrang op de Rekenkamer hebben uitgeoefend om als opdrachtgever van het door ons en PS gevraagde onderzoek te functioneren en dat ze de Rekenkamer *“extra onderzoeksbudget voor een waterbodemonderzoek”* hebben aangeboden, *“zodat zij als onafhankelijke partij het door de omgevingspartijen en uw Statencommissie KNM gevraagde onderzoek uit kan besteden”*. GS vragen PS in de brief de Rekenkamer ook nog eens te benaderen *“over het opdrachtgeverschap voor het waterkwaliteitsonderzoek”*.
- f. Een week later liet de directeur van de Randstedelijke Rekenkamer PS (in een brief van 4 november 2020) al weten, dat het voor de Rekenkamer *“geen geldkwestie”* is, maar dat haar onderzoekers *“de beleidsinhoudelijke kennis niet hebben om een dergelijk technisch onderzoek uit te kunnen voeren”*.
- g. In dezelfde brief schrijft de directeur van de Rekenkamer ook, *“dat de provincie zelf het onderzoek zou kunnen uitvoeren c.q. zou kunnen laten uitvoeren, vanwege de beschikbare beleidsinhoudelijk kennis binnen de provincie”* en dat *“eventuele risico’s omtrent de onafhankelijkheid van het onderzoek kunnen (...) worden opgelost door bijvoorbeeld een review door een expert/ander onderzoeksbureau te laten doen”*.
- h. In de maanden daarvoor had de eerst ondergetekende van deze brief over dit advies ook al contact gehad met de Rekenkamer en op 14 oktober 2020 heeft hij de provincie (en de Rekenkamer) al per e-mail laten weten, dat het advies van de Rekenkamer hem *“een uitstekend advies”* leek en dat hij verder graag bereid was samen met de provincie *“naar een onafhankelijke expert te zoeken”* en *“een bijdrage aan een deugdelijke onderzoeksopzet te leveren”*.
- i. De dag daarop (op 15 oktober 2020) heeft hij de provincie *“een eerste aanzet daartoe”* doen toekomen, die ter wille van de vergelijkbaarheid aansluit bij het onderzoek dat Sweco in 2016 heeft gedaan.

Kortom: GS hebben vorig jaar verschillende pogingen ondernomen om het door ons en PS gevraagde onderzoek te laten uitvoeren, omdat volgens hen *“sommige aspecten van de verondiepingsactiviteiten (...) nog onduidelijk”* waren, zoals bijvoorbeeld *“de mogelijke gevolgen voor de kwaliteit van bodem en water”*. GS hebben aan de Randstedelijke Rekenkamer ook geld beschikbaar gesteld om als uitvoerder of opdrachtgever

van dat onderzoek te functioneren, de Randstedelijke Rekenkamer heeft GS een uitstekend advies gegeven om de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen als de provincie het onderzoek zelf zou laten uitvoeren, wij hebben dat advies omarmd en wij hebben een begin gemaakt met een deugdelijke onderzoeksopzet dat aansluit bij eerder onderzoek. En nu haken GS ineens af!

De argumenten in de brief van GS

Hieronder gaan wij in op de argumenten die GS nu in hun brief noemen om het gevraagde onderzoek toch niet te laten uitvoeren. We citeren telkens eerst de argumenten die GS hanteren en daaronder voorzien we die argumenten van ons commentaar.

1. *“Wij begrijpen dat u het jammer vindt dat de Randstedelijke Rekenkamer geen onderzoek gaat doen naar de kwaliteit van de waterbodem in de Meeslouwerplas, ondanks ons aanbod voor een extra financiële bijdrage”.*

Commentaar: Zoals uit de voorgeschiedenis blijkt, vinden wij het niet jammer, maar begrijpelijk dat de Randstedelijke Rekenkamer het onderzoek niet gaat (laten) doen (zie wat wij hierboven onder **De voorgeschiedenis** schreven). Wij vinden het echter onverantwoord, dat de provincie dat onderzoek niet zélf wil laten doen.

2. *“Omdat de betrokken deskundigen van Provincie Zuid-Holland en het Hoogheemraadschap van Rijnland aangeven geen reden te hebben om te twijfelen aan de kwaliteit van de waterbodem in de Meeslouwerplas, hebben wij besloten dit niet te doen”.*

Commentaar: GS hebben begin vorig jaar zélf al hun twijfel geuit aan de kwaliteit van de bodem van de Meeslouwerplas (zie hierboven punt b. onder **De voorgeschiedenis**). Ook het Hoogheemraadschap van Rijnland noemde in zijn ‘waarschuwingbrief’ van 23 oktober 2019 als mogelijke verklaring voor de overschrijding van de actie- en signaalwaarden van verschillende stoffen in het water van de Meeslouwerplas, *“dat door omwoeling van de waterbodem stoffen zijn vrijgekomen”*. Onderzoek daarnaar gaf daarover geen uitsluitsel (zie onze brief aan u van 15 januari 2020). Interessanter dan het feit dat de betrokken deskundigen kennelijk teruggekomen zijn van hun twijfel over de kwaliteit van de Meeslouwerplasbodem zijn de argumenten die ze daarvoor nu hebben. Die zijn ons - behalve wat er in de hier besproken brief van GS staat - helaas echter niet medegedeeld.

3. *“Bovendien zijn er in de afgelopen jaren verschillende onderzoeken uitgevoerd die te maken hebben met de kwaliteit van het water, toegepast materiaal en de waterbodem in de Meeslouwerplas, zoals (...) Geen van deze onderzoeken geeft een reden om te twijfelen aan de kwaliteit van de waterbodem”.*

Commentaar: Geen van de onderzoeken die GS in hun brief noemen was gericht op de huidige kwaliteit van de Meeslouwerplasbodem anno 2020/2021. Op zijn minst opmerkelijk is, dat GS in het rijtje onderzoeken ook het nu nog lopende (en dus ook nog niet afgeronde) onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer noemen dat zich helemaal niet met de kwaliteit van de Meeslouwerplasbodem bezighoudt. Op het (door GS ook in het rijtje genoemde) Sweco-onderzoek uit 2016 hebben we in onze brief van 3 augustus 2020 aan de provincie (met afschriften aan het Hoogheemraadschap en Sweco) uitvoerige en beargumenteerde kritiek gegeven, die tot op heden nog door niemand is weerlegd. Sowieso is het Sweco-onderzoek niet op de huidige situatie van toepassing, want het onderzoek is gedaan in 2016 en daarna is er nog materiaal in de plas terechtgekomen en de afdeklaag met materiaal uit de RijnlandRoute-tunnel is pas vorig jaar aangebracht.

4. *“Verder mogen alleen partijen worden toegepast die voldoen aan maximaal toelaatbare emissienormen. Dit laatste criterium is aangetoond met de kwaliteitsgegevens van de aangeboden partijen grond en bagger. Dit wordt voorafgaand aan verwerking in de Meeslouwerplas getoetst door het Hoogheemraadschap van Rijnland op basis van de aanmelding van de aangeboden partijen via het digitale loket, conform Besluit Bodemkwaliteit”.*

Commentaar: Of er een grote discrepantie bestaat tussen ‘wat mag’ en ‘wat feitelijk gebeurt’ kan alleen worden beoordeeld op basis van eigen metingen. En daar ontbreekt het nu juist aan! Zoals het citaat ook aangeeft, gebeurt de toetsing door het Hoogheemraadschap *“op basis van de aanmelding van de*

aangeboden partijen via het digitale loket”, niet met behulp van eigen metingen. Het door ons gevraagde onderzoek zou daar juist wel in voorzien.

5. *“Het SWECO-rapport uit 2016 bevestigt de kwaliteit van het materiaal”.*

Commentaar: Ook die stelling is onjuist. Het Sweco-onderzoek berekende een gemiddelde bodemkwaliteit en bepaalde de bodemkwaliteit met behulp van mengmonsters. Het effect daarvan is, enerzijds dat de ernstiger verontreinigingen worden weggemiddeld tegen de minder ernstige verontreinigingen (*“het “wegmengen” van verontreinigingen”* noemt Sweco dat zelf in een bijlage bij het rapport) en anderzijds dat de uitkomsten van dergelijk onderzoek niet duidelijk maken waar de grootste verontreinigingen zich bevinden (wat één van de vragen van het Hoogheemraadschap was in zijn ‘waarschuwingsbrief’). Geconfronteerd met onze kritiek op het onderzoek, verwees Sweco ons naar opdrachtgever BAM (verantwoordelijk voor de bagger in de Meeslouwerplas, die vervolgens niet reageerde op de toegezonden kritiek).

6. *“In uw brief heeft u kritiek op het niet erg fijnmazige grid van de genomen monsters en het mengen van de verschillende monsters tot mengmonsters. Alhoewel een fijnmazig grid uiteraard een beter beeld zal geven van de kwaliteit van de waterbodem blijft wat ons betreft staan dat er vanuit onze optiek en die van het Hoogheemraadschap van Rijnland geen reden is te twifelen aan de uitkomsten, gebaseerd op de beschikbare gegevens en de eerdergenoemde onderzoeken”.*

Commentaar: In onze brief van 3 augustus 2020 hebben wij uitsluitend kritiek gegeven op de willekeurige samenstelling van de mengmonsters en de (hierboven onder punt 5 genoemde) gevolgen daarvan en de vraag gesteld waarom de bodemmonsters niet afzonderlijk zijn geanalyseerd. Hierover hebben Sweco, de provincie en het Hoogheemraadschap geen uitsluitsel gegeven.

7. *“Naast de zorgen over de kwaliteit van de waterbodem, benoemt u ook de onzekerheid over het gedrag van zand en/of grond voornamelijk afkomstig van de Rijnlandroute die over de al aanwezige bagger heen is aangebracht. U ziet graag aangetoond dat dit materiaal niet door de bagger heen zakt, waardoor deze (oude bagger-)laag de bovenlaag blijft. Op basis van de beschikbare en ook met u gedeelde bodemprofielen delen wij uw zorgen niet”.*

Commentaar: anders dan GS suggereren, geven de met ons gedeelde bodemprofielen op geen enkele manier antwoord op de vraag of het (als deklaag bedoelde) zwaardere materiaal uit de RijnlandRoute niet door de veel lichtere bagger heen zakt en wat als gevolg hiervan nu onder en wat boven ligt. Daar zou het door u en ons gevraagde onderzoek zich juist op richten.

8. *“Ook is het zo dat als het project Meeslouwerplas procedureel is afgerond en in een later stadium blijkt dat ten gevolge van de toepassing van grond en baggerspecie een verontreiniging ontstaat van het water van de Meeslouwerplas, de veroorzaker in beginsel publiekrechtelijk aansprakelijk kan worden gesteld indien een relatie kan worden gelegd tussen de toegepaste grond en een verontreiniging van het oppervlaktewater”.*

Commentaar: Dit is een uiterst merkwaardige, onnavolgbare en riskante redenering: GS willen nu niet rechtstreeks laten onderzoeken wat de kwaliteit is van de bagger die in de Meeslouwerplas is gebracht, maar ze verwachten dat er later eventueel op een of andere manier in de Meeslouwerplas een verontreiniging zou kunnen worden vastgesteld die het gevolg is van de bagger en de grond die in de plas is gebracht. De voorwaarde, dat dan wel moet kunnen worden aangetoond dat de verontreiniging het gevolg is van de ingebrachte grond, wordt in het citaat terecht zelfs twee keer genoemd. Wij achten het buitengewoon onwaarschijnlijk, dat als *“in een later stadium”* een verontreiniging in de Meeslouwerplas zou worden vastgesteld, aangetoond kan worden dat die verontreiniging het gevolg is van het materiaal dat onder verantwoordelijkheid van BAM de plas in is gegaan (zie hieronder ook punt 9).

9. *“Verder is er in de gesprekken tussen ons als opdrachtgever, BAM als opdrachtnemer en het Hoogheemraadschap van Rijnland als bevoegd gezag aandacht voor het doorzetten van de monitoring van de oppervlaktekwaliteit. Hierbij wordt gedacht aan een frequentie van 1 maal per kwartaal voor een periode van 2 jaar”.*

Commentaar: Monitoring van de oppervlaktewaterkwaliteit met een frequentie van 1 maal per kwartaal is volstrekt onvoldoende. Daarvoor variëren de waarden van de meeste stoffen veel te veel in de loop van de tijd; de metingen worden dan een toevalstreffer. Hierdoor en door wat wij onder punt 8 naar voren

hebben gebracht kan de veroorzaker van de verontreinigingen in de Meeslouwerplas ons inziens daarvoor waarschijnlijk nooit meer aansprakelijk worden gesteld¹.

Conclusie en verzoeken

Al met al wilden GS het door ons gevraagde onderzoek dus **eerst wel** laten uitvoeren en **nu dus weer niet**, hoewel alle argumenten daarvoor dus onjuist blijken.

Daarom verzoeken wij GS met klem hun besluit te heroverwegen en verzoeken wij PS om hen daartoe aan te sporen.

Ingeval GS onverhoopt mochten besluiten bij hun beslissing te blijven, dan verzoeken wij PS om GS opdracht te geven het door ons gevraagde onderzoek zo snel mogelijk te laten uitvoeren, zoals GS u zelf hebben voorgesteld in hun brief aan u van 7 januari 2020 en op de manier die de Randstedelijke Rekenkamer geadviseerd heeft.

Eerder hebben wij aangegeven, dat wij als “gebiedspartijen” graag bij de opzet en uitvoering van dit onderzoek betrokken willen worden.

Vanzelfsprekend ook nu weer graag bereid tot nadere toelichting op ons verzoek, met vriendelijke groet namens de Vereniging Vrienden van Vlietland, de Vogelwerkgroep Vlietland, de Werkgroep Milieubeheer Leiden, de Beheerscommissie Vogelplas Starrevaart, het Recreatiecentrum Vlietland B.V. en de Vereniging tot behoud van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten,

Ed Krijgsman, Wim ter Keurs, Bart Carpentier Alting en Stan Dessens,

Voor dezen:

Wim ter Keurs en Ed Krijgsman

PS Als u niet meer beschikt over de in deze brief genoemde brieven, zullen we u die op aanvraag toesturen!

CC het Hoogheemraadschap van Rijnland,
De Randstedelijke Rekenkamer

¹ Hetzelfde hebben we in het eerste decennium van deze eeuw meegemaakt, toen de provincie een ‘handhavingstraject’ had ingezet tegen de zandwinner in de Meeslouwerplas, omdat die de zandwinvergunning volgens de provincie aan zijn laars gelapt had, een jaar langer doorgedaan was met zandwinnen dan de vergunning toestond en de plas ook dieper en met veel steilere oevers had achtergelaten. Dat handhavingstraject bleek kansloos en moest worden beëindigd, **omdat de provincie geen enkele eigen meting had gedaan of had laten doen** en de zandwinner van niets wist ...